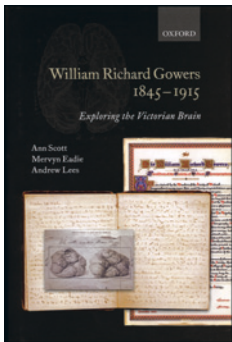

William Richard Gowers – en av de første nevrologene

Ann Scott, Mervyn Eadie, Andrew Lees
William Richard Gowers 1845–1915
 Exploring the Victorian brain. 307 s, ill. Oxford:
 Oxford University Press, 2012. Pris GBP 50
 ISBN 978-0-19-963231-6

Denne boken er skrevet for fagpersoner innen nevrologi og for personer med interesse for historisk medisin. William Richard Gowers (1845–1915) er svært viktig for det nevrologiske fagfeltet. Han representerte et av de mest sentrale miljøene som la grunnlaget for etableringen av nevrologi som medisinsk spesialitet.

Forfatterne har lagt ned et vesentlig arbeid. De dokumenterer kildene på en bra måte og har god kompetanse både på de historiske og medisinskfaglige sidene. Illustrasjonene er gode og bidrar til å støtte opp om innholdet.

Gowers var født i arbeiderklassen. Alle hans tre søsken døde som barn, og hans far døde også tidlig. Årsaken var infeksjonssykdommer, og forfatterne fastslår at den situasjonen som unge Gowers og hans mor Ann opplevde, var vanlig i datidens England. Tilfeldigheter og en pågående tante førte til at Gowers fikk gå i lære hos landsbylegen Thomas Simpson. Dette var i 1861, tre år etter at «Medical act» var vedtatt for å standardisere og utvikle den medisinske utdanningen i England. Simpson og ikke minst en lokal kirurg, Harold Giles, inspirerte Gowers, og han søkte om opptak ved London Medical School. Han kom inn og studerte medisin fra 1863 til 1870, hvorefter han ble ansatt som den første til å føre et register over pasienter ved det nyopprettede National Hospital for the Paralyzed and Epileptic på Queens Square i London.

Dette var tidspunktet hvor nevrologi var i ferd med å etablere seg som eget spesialfelt. Da Gowers ble ansatt i 1870, var det til sammen ti leger ved sykehuset. Gowers gjorde seg tidlig bemerket, men det var da han i 1873 begynte med forelesninger, at han virkelig ble lagt merke til. Han etablerte forelesninger parallelt med at han gjennomførte polikliniske konsultasjoner. Han tok opp sykehistorie, undersøkte og resonerte. Det var en monolog uten rom for spørsmål eller diskusjon. Forelesningene fikk stor popularitet, og leger fra hele England kom for å lære hvordan han undersøkte og resonerte. Samtidig arbeidet han for å gi diagnostikken bedre vilkår. Han oppfant hemoglobinometer og hemocytometer som var i bruk i mange år.

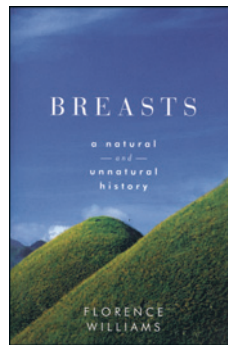
Gowers arbeidet svært systematisk og publiserte sine observasjoner, den første tiden mest innen epileptologi, men senere innen en rekke nevrologiske emner. I 1888 publiserte han *Manual of Diseases of the Nervous System*. Dette arbeidet er blitt stående som et monument over Gowers' måte å arbeide på. I tillegg til at forfatterne grundig beskriver Gowers' utdanning og arbeid gir de et godt overblikk over Gowers' evner som illustratør. De forteller om hans familie, hans sviktende helse fra rundt 1900 og om hans hobby som bildekunstner.

Boken er definitivt av interesse for nevrologer. Den gir et godt innblikk i tiden hvor man begynte å få kunnskap om nervesystemets funksjon og om hvordan det nevrologiske fagfeltet etter hvert skilte seg ut som eget spesialfelt.

Ole-Bjørn Tysnes

Nevrologisk avdeling
 Haukeland universitetssykehus

Bryster – velskrevet og morsomt

Florence Williams

Breasts

A natural and unnatural history. 338 s, ill.
 New York, NY: W.W. Norton, 2012. Pris USD 26
 ISBN 978-0-393-06318-9

De fleste brystkreftkirurger erfarer raskt i sitt yrkesliv at bryster for de fleste kvinner har en langt videre betydning enn andre organer, og vi vet godt at å fjerne et bryst betyr mer for mange kvinner enn tap av en annen kroppsdelt, som gjerne kan ha en mer vital funksjon.

Likevel sitter man igjen med en utvidet forståelse av bryster etter å ha lest Florence Williams bok – her tar forfatteren for seg brystenes mange roller i et helt kvinneliv, fra utviklingslære og historie, gjennom estetikk og skiftende moter, som nytteorgan med ernæring og til sykdom.

Hun er innom mange aspekter, og her nevnes bare noen få: Hvorfor er brystene hos mennesker plassert som de er, foran på brystveggen, lett synlig med form og størrelse? Av teoriene som har vært diskutert, og som hun nevner, finnes det flere. Jeg kan nevne et par eksempler. Er det for å varme hjertet? Eller er det fordi eventuelle beilere eller fremtidige barnefedre lett skal kunne vurdere om dette er kvinnen de ønsker skal bære frem deres barn? Og er formen på brystene som den er, fordi barn lettere skal kunne få mat uten at ansiktet blir helt flatklemt?

Hun skriver om brystenes utseende og størrelse og hvordan idealene har variert gjennom tidene. Brystimplantater i forstørrende hensikt omtales nokså grundig. Den første kvinnen som for 50 år siden fikk moderne silikonproteser, forteller sin historie om hvordan det gikk til. Hun oppsøkte egentlig kirurgen for å få strammet ørene noe mer baktil og endte opp med begge deler. Konklusjonen blir at kapitalismen, da som nå, er kreativ – der det ikke er behov, kan det skapes.

Det som forfatteren oppgir som grunn til at hun fattet interesse for temaet bryst, er at hun som nybakt og ammende mor kom over opplysninger om hva brystmelk, som jo er ansett som det reneste og sunneste babyer kan få, egentlig inneholdt. Hun fikk analysert sin egen melk, og det fremkom toksiner av de mest uventede typene, deriblant også et flammehemmende stoff. På en måte så det ut som om brystene var et filter for alle slags uheldige kunstige stoffer.

Temaet brystkreft omhandles også, men i og med at brystene omtales i så mange andre settinger, blir det langt fra så dominerende som vi er vant med i vår hverdagslektyre ellers. Både røntgenmammografi og selvundersøkelse beskrives slik at det betraktes nærmest fra et kunstnerisk synspunkt.

Boken er velskrevet med mye humor. Det er langt fra noen fagbok for brystkreftkirurger eller andre medisinere, men det er en morsomt og lettlest bok. Og de fakta som fremsettes, virker svært godt begrunnet. Jeg tror absolutt forfatteren har gjort en grundig kildegranskning.

Om boken forsvaret betegnelsen «an owners manual», kan diskuteres, men som underholdning og adspredelse kan den anbefales.

Turid Aas

Avdeling for bryst- og endokrinkirurgi
 Haukeland universitetssykehus